

прѣтъ; така направили и въ църковний дворъ, покрили съ камене и съ дрипи голѣмий купъ на въвоннали ти тѣла прѣзь зидътъ, безъ да влѣзатъ вътрѣ и си отиватъ. Отъ тогава кучетата си нашли работа, и сега се виждатъ да се подаватъ отъ тоа прѣголѣмъ гробъ, глави, рѣцѣ и ноги въ страшна бъркотина. Казаха ми, че само въ тоа малкъ църковенъ дворъ има исклани повече отъ три хиляди души, и това е за вѣроване. Тукъ бѣше единъ страшенъ изгледъ — изгледъ, отъ който на човѣкътъ настрѣхноватъ космити. Въ тоа купъ отъ тѣла имаше малки къдрави главици, счупени отъ тежкити камене; малки краченца, колкото прѣстепети на човѣкъ и на които месата бѣха исъхнали много отъ силната горештина. Малки дѣтешки рѣчици, прострѣни като за помощъ; дѣца, които са умрѣли отъ страхътъ на блѣскавата насностъ на сабити и на огривавенити рѣцѣ на диви люди, които са ги държали и клали; дѣца, които са умрѣли съ писѣкъ отъ ужасъ и отъ страхъ; млади моме, които са измрѣли съ ридание и съ молба за милость; майки, които са умрѣли, като са се опитвали да отбранетъ малкити си рожби съ слабо то си тѣло; вичкити тина лѣжаха въ единъ купъ, въ единъ вонаштъ купъ. Нъ сега всичко мълчи. Сега нѣма сълзи, нѣма викъ, нѣма плачь, нѣма писѣкъ отъ ужасъ нито молба за милость. Жътвата гние по нивата, а жътварети гниетъ въ тоа цѣковенъ дворъ.

Погледнахми вътрѣ въ црѣквата; тиа бѣше почърѣла отъ огньтъ, нъ не бѣше развалена, нито много поврѣдена. Тиа е една ниска сграда съ нисѣкъ покривъ, подирѣнъ на тежки и нередовни сводове, подъ които едва може да стои човѣкъ правъ. Онова, което съзрѣхми отъеднажъ, бѣше много страшно нѣшто. Твърдѣ много тѣла бѣха изгорени вътрѣ въ црѣквата, на които остатъци ти бѣха почърѣли като въгленъ и пълнеха половината раздалечъ отъ земата до тъмнити и нискити сводове, които ги правеха оште по-ниски и по-тъмни. Страшно бѣше да погледне човѣкъ на тоа изгнилъ купъ отъ човѣшки тѣла.

Азъ никога не съмъ си въобразявалъ такъво страшно нѣшто. Всички излѣзохми, като болни отъ таа страшна сграда, и благодарихми Бога, че се намѣрихми пакъ на улицата. Обиколихми селото и пакъ видѣхми съшити ужаси съ стотини. Трупове на люде съ дрипи и съ меса въвоннѣли висѣха оште по тѣхъ; женски глави съ дълга чърна коса се търкалаха по прахътъ; кости на дѣца и на момичета бѣха расхвърлени навсякъдѣ. Показаха ни една къшта, въ която били изгорени живи двадесетъ души; по-нататкъ въ една друга къшта, дѣто били се скрили нѣколко моме, до една били исклани, както свидѣтелствуватъ и тѣхнити кости. На всякъдѣ ужасъ слѣдъ ужасъ. Нѣмаше вече кучета въ селото; тии се разбѣгали штомъ зели да се заврѣштатъ жителити; кучета се виждаха само тукъ тамъ вънъ отъ селото. Нъ видѣхъ двѣ затлѣстѣли и гладки котки, които сѣдѣха радостни на единъ зидъ и гледаха на насъ съ сънливи очи. Може да рече нѣкой, зашто тоа народъ, който е сега въ селото не закопае тиа трупове, глави и кости, а ги оставя да ги глождатъ кучетата и коткити? Мнозина, които можиха да распознаетъ костити на роднини и приятели, мѣчеха се да ги закопаетъ, нъ нѣмаха съ што, и, освѣнъ това, бѣха слаби и умираха отъ гладъ. На и повече то отъ осталити живи са жени, които напразно се мѣчаха да държатъ тѣлата на любимити си покрити съ малко прѣтъ.

Имахми много доказателства, че ония отъ костити, които можаха да се познаетъ, зимаха най-голѣма грижа за тѣхъ; намѣрихми много ко-